

bo. Učna ura za veronauk je odmerjena molitvi ter razlagi božjih besed in resnic! Slik v učnih knjigah pa gotovo še niste videli dosti. Bavarska je menda dovolj krščanska država, naračite si od tam abecednike. Iz teh abecednikov se res lahko naučite, kaj so prave karikature. O tem pa, kakšne učne knjige naj se uvedejo v ljudske šole, določajo okrajne učiteljske konference, pa nihče drugi. Deželni šolski svet na Štajerskem sicer ni odobril sklepa dveh okrajnih učiteljskih konferenc glede apeljave Widrovega abecednika, pa nad njim so še druge instance, ki bodo njegovo zmoto popravile. Svarimo deželni šolski svet na Kranjskem, da bi prišel kdaj povprašat v Kranj v »Gorenjčev« uredništvo, kaj naj razveljavi, ali kaj naj na novo uvede v šolo, ker se bo gotovo hudo urezal, kakor se je še vsak, ki se je bratil z njimi.

— **Razpis učiteljskih služb.** V radovljiskem šolskem okraju se v stalno nameščenje razpisujeta naslednji učni mesti: 1. učno in voditeljsko mesto na enorazredni ljudski šoli v Lešah in 2. učno mesto na trirazredni ljudski šoli v Bohinjski Bistrici. Redno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom vložiti na c. kr. okrajni šolski svet v Radovljici do 1. marca 1914.

— **Za gospodinjstvo tečaj v »Mladiki«** se išče pomožna učna oseba s 40 K mesečno in z vso oskrbo. Reflektira se izrečno na slovensko učno osebo s potrebo in predpisano strokovno izobrazbo. Prošnje se pošiljajo na predsedstvo društva »Mladiki« v roke gospe Franje dr. Tavčarjeve na Bregu št. 8 v Ljubljani.

Štajerske vesti.

Rok Orač.

Dne 2. februarja t. l. je umrl učiteljski veteran, nadučitelj v pokoji Rok Orač, v 86. letu v Ljubljani pri svoji hčerki Marici dr. Travnerjevi, nadučiteljici v pokoji. Prepeljan je bil v Rogatec, kjer je služboval 38 let in bil pokopan 4. februarja ob ogromni udeležbi ljudstva iz vseh slojev. Blagi pokojnik je bil rojen 26. julija 1828 leta v Smarju. Dopršil je takozvano »Präparandenschule« v Celju leta 1846. Dotično letno poročilo pravi: Unter 6 Präparanden ist im laufenden Schuljahre ein Geldprämium, bestehend aus einem schöngefaßten Souverain d'or dem Präparanden Rochus Oratsch von St. Marcin wegen beharrlichen Eifers in der Berufsausbildung und in Barlegung eines frommen religiösen Sinnes zuerkannt und demselben bei der öffentlichen Vorlesung am 3. August überreicht worden. — Služboval je potem kot »Schulgehilfe« v Makolah in Mozirju. Leta 1852. je bil nastavljen kot »Schulprovisor« v Sevnici. Leta 1854. pa kot prov. učitelj v Rogatcu. Za nadučitelja v Rogatcu je bil imenovan leta 1874. V šolskem letu 1874/75. mu je bilo poverjeno mesto prov. okr. šol. nadzornika. V pokoj je stopil o Veliki noči leta 1892. Kot učitelj je bil marljiv in vesten, o čemer priča obilo pohvalnih pisem in hvaležnih spomin, ki ga je zapustil pri svojih učencih. Kdor je poznal blagega starčka, se je moral čuditi njegovi svežosti duha in mladeniški živahnosti. — Bodi mu ohranjen pri vseh znanih in prijateljskih trajen spomin njegovi hčerki gospe dr. Travnerjevi pa naše iskreno sožalje!

— **Doklada in plača.** Dvoje se mi zdi potrebno pibiti, eno z ozirom na doklado, drugo z ozirom na bodočo našo plačo. — Najmanj zadovoljni so menda z dovoljeno doklado »učiteljski pari«. Tudi jaz stojim na stališču enakopravnosti. Ne gre pa pregovarjati doklade meščansko-šolskemu učiteljstvu, češ, da »je gnotno itak bolje podprto, službuje večinoma v mestih, kjer dobivajo skoro vse potrebščine ceneje, ko se te dobijo na kmetih, kjer jih odgoja otrok stane mnogo manj ko učitelja na kmetih.« Enakemu delu — enako plačilo; večjemu delu (študij) — večje plačilo; to je pravično. Seveda je obsodbe vredno, da se Kawan ni prej brigal, da bi kaj pridobil za meščansko-šolsko učiteljstvo, nego šele potem, ko se je delilo. — Pri bodoči regulaciji bo treba ozreti se tudi na določbo, po kateri imajo učiteljice, ki imajo ročna dela, pravico za nagrado za vsako uro, ki presega 25 učnih ur. Ako bodo dobile učiteljice z moškimi enako plačo, naj se omenjena točka za učiteljice odpravi ali pa določi, da ima tudi vsak učitelj, ki ima več ko 25 učnih ur, pravico do primerne nagrade. — Ali da določba, da smejo učiteljice poučevati le dečke do desetih let, kaj misliti? Da! V višjih razredih je več zvezkov, težje vzdrževanje discipline itd. — Moški smo vse preveč potrpežljivi v teh bojih za enakost plače; vse si pustimo reči. Dajmo tudi kaj nazaj; zakaj učiteljice same hočejo enakost. Mi smo tudi za to!

— **Regulacija učit. plač** glasom poročil iz Gradca na tem zasedanju deželnega zbora ne pride v razpravo.

— **Deželni šolski svet** je na svoji seji dne 7. februarja imenoval za nadučitelja pri Sv. Roku ob Sotli Jožefa Cenciča, definitivnega učitelja istotam in def. učiteljico v Kapelah Ano Pfeiferjevo za učiteljico na dekliški šoli v Hrastniku. Prestavil je def. učiteljico v Majšpergu Marijo Kožuhovo v Dobovo.

— **Iz štajerskega »Naredbenega lista«**. Razpisano je def. »učiteljsko« mesto z ekskurredno posbajo v Skornem, šolsko okraj Hošbanj (= Šošanj). Predložitev prošnje krajnemu šolskemu svetu Sv. Martin na Paki, pošta Ročica. Na isti strani (27.) je razpisano še eno šoloditeljsko mesto. — In to spakedrano slovensko šolno prisiljena šolska vodstva in kraj. šol. sveti plačevati, drago plačevati!

— **Iz Šent Pavla v Savinjski dolini.** (Zahvala.) Podpisano šolsko vodstvo izreka tem potom vsem, ki so pripomogli k gnotnemu ali moralnemu uspehu dne 8. februarja vršeče se prireditve ljudske šole v Št. Pavlu, najtoplejše zahvalo. V prvi vrsti visoko spoštovani rodovini Zanierjevi za pogostitev šolarjev, prav posebe še gđni. Olgi Zanierjevi za njeno prijazno sodelovanje in pomoč, ter blagorodni gospe Grenkovi za brezplačno prepušitev dvorane v gradu Prebold. — Šolsko vodstvo Št. Pavel, dne 14. februarja 1914. — Srečko Pečar, šolski vodja.

— **Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«**. Odbor poroča: Zopet sta umrla dva stara člana našega društva, in sicer nadučitelj Josip Schreiner 27. decembra 1913 in Josip Kōle, nadučitelj v p., 22. januarja 1914. — To je 119. in 120. smrtni slučaj. Doneski po 4 K naj se vplačajo še ta mesec. — Leta 1913. je imelo društvo 11 smrtnih slučajev. Umrli so: 1. Josipina Žagar, 2. Mischkonigg, 3. Josip Fischer, 4. Brigita Staud, 5. Marija Sackl, 6. Alojzij Svetina, 7. Josip Resch, 8. Franc Rōsch, 9. Ivan Hyden, 10. Franc Metz, 11. Josip Schreiner.

Tržaške vesti.

— **Laški element ob Adriji.** Tržaškemu »Piccolu« je jako všeč, da se laščina tudi ob albanski obali tako razširja, a na drugi strani Albancem skoraj ne privoščijo kulturnega napredka s pomočjo laščine. Avstrijska vlada z velikanskimi denarnimi žrtvami raztresla po Albaniji laške šole. Res je, da z nemškimi šolami nikdar ne bi dosegla tega uspeha, a drugo vprašanje je, če ne bi morda uspevale bolje srbo-hrvaške šole, ki jih avstrijska vlada vse premalo razširja. Pri teh razmišljanjih se seveda »Piccolo« ne more vzdržati opazke, kako sijajno se godi dalmatinskim Hrvatim, zaradi katerih avstrijska vlada v Dalmaciji ne ustanovi nobene laške šole. Mi moramo seveda na to nehote opozoriti »Piccolo« na naše tržaške razmere, kjer ima šolstvo v rokah laški magistrat in ki vkljub temu, da biva v Trstu do 70.000 Slovencev, ozir. Hrvatov, ne ustanovi nobene slovenske šole.

— **Otroški vrtec pri Sv. Jakobu v Trstu.** ki ga vzdržuje Ciril-Metodova družnica v Trstu, obiskuje letos nad sto slovenskih otrok. Slovenci, bodite pozorni in ne odgajajte svojih otrok v tujih vrtcih in šolah, marveč skrbite v prid sebi, svojemu potomstvu in celokupnemu slovenskemu narodu za slovenske šole in zavode.

Goriške vesti.

— **Šolskim svetnikom** je imenoval cesar vadniškega učitelja na ženskem učiteljskem v Gorici Ivana Mercino in profesorja Roberta Drexla na drž. gimn. v Trstu.

Istrske vesti.

— **»Legia Nazionale«** je oživila svojo podružnico v Sv. Lovreču pazenatičkem, kjer biva razen par demoraliziranih renegatov samo hrvaški narod. Letos Lahi v korist »Legie« pridno plešejo. V Pulju jim je ples prinesel 9000 K čistega dobička in celo v malem Korminu je znašal čisti dobiček od Leginega plesa 1500 K, v Lovranu pa 2200 K.

— **Nova slovenska šola v Istri.** V Št. Petru, občina Piran, je deželni šolski svet za Istro na seji dne 30. jan. 1914 zistimiziral slovensko ljudsko šolo. Po tolikem boju vendar enkrat slovenska ljudska šola.

Splošni vestnik.

Čehoslovani. Na predavanju »Akademije« v Mestnem domu je prof. dr. Ilesič ob prav številni udeležbi poljudno in zgovorno obrazložil pregled slovaškega kul-

turnega in splošnogospodarskega življenja, zlasti z ozirom na njega stik s sosednjimi brati Čehi. Kulturno visoko razviti češki narod seveda že ob sebi ni mogel znehar pustiti najbližjega si plemena — rodu bednih Slovakov, ki jim je pod pezo madjarske samovoljnosti nemogoče se kolikortoliko razviti. — Ustanovila se je zatorej organizacija (Češkoslovanska Jednota), ki naj med drugim same nase navezane Slovake moralno in materialno podpira v njih stremeljenju do samookrepite. Nadarjen in krepak je narod slovaški, ali madjarska nasilnost je brezmejna. Vendar so preračunljivi ter v narodnostnem boju že z doma predobro izšolani Čehi našli pota, po katerih so že sedaj — in upajo v bodoče še bolj — stopiti v stike s Slovaki, dajoč jim moralne vzpodbude, še bolj pa izkušali jim pomagati — gospodarsko. V Luhačovicah, tem slovanskem letovišču na Moravskem ob ogrski meji, tam pod visokimi Karpati, je predavatelj na lastne oči imel priliko proučevati Slovake, pa tudi se spoznati s poglavitnimi pespeševalci češkoslovanske zajednice, to je češkimi in slovaškimi domoljubi, ki preko vsega separatizma vidijo edini spas slovaškega plemena v edinstvu s Čehi, to je v enem edinem knjižnem jeziku med Čehi in Slovaki, v visoko razvitem jeziku — češkem, seveda pa tudi v gospodarski vzajemnosti. Po pravici je predavatelj grajal pri tem marsikje premajhno našo slovensko gospodarsko delavnost. Čehi poslednji čas mnogo store za kulturno in gospodarsko povzdigo Slovakov. Od njih naj bi se učili Slovenci, ki imamo mnogo bolj eksponirano stališče od Slovakov ter naobraznejšega ter bogatejšega protivnika nego je Madjar, ki v primeri z našimi zatiralci spricho svoje skromnejše kulture ne more biti tako opasen. Zato velja tudi za nas: samo kulturna skupnost z našimi jezikovno sorodnimi brati nam bodi pred očmi.

Masarykovi spisi — prepovedani v Rusiji. Ruska cenzura je prepovedala v Rusiji nemški prevod Masarykovih spisov o filozofiji ruske vere in zgodovine, ki jih je izdal Masaryk v dveh zvezkih.

Ustanovitev narodnega gledališča v Sarajevu. Sabor je sklenil subvencijo 35.000 K za stalno srbsko-hrvaško gledališče v Sarajevu; sprejeta je bila obenem tudi resolucija, ki pozivlja vlado, naj tujejezičnim gledališkim družbam ne daje nikakih subvencij. Novo jugoslovansko gledališče bo vodil ravnatelj osješkega gledališča, Marković.

Cesar za hrvaško gledališče. Uradni list hrvaške vlade poroča, da je cesar na predlog ministrskega predsednika Tisze subvencijo 20.000 K, ki jo plača kraljevski dvor vsako leto hrvaškemu gledališču, zvišal na 40.000 K.

Upravno sodišče o Sokolstvu in o vadbi šolske mladine. Upravno sodišče se je pred kratkim pečalo z znanimi ministrskim razpisom o telovadbi šolskega naraščaja v sokolskih društvih ter razveljavilo ta razpis. Kako se odločba glasi v podrobnem, nam še ni znano; v ravnanje tudi naših sokolskih društev pa objavljam, kar pišejo o tem češki »Narodni Listy«: »Dve leti je visel Damoklejev meč nad sokolskimi društvi, da jim bo onemogočeno vaditi in vzgajati lastno učenstvo in naraščaj. Ministrstvo je enovito proglasilo sokolska društva za učne zavode, to je, šole, ki jih je potem podvrglo predpisom šolskih zakonov. Hipoma pa se je obrnila karta. Znani sokolski delavec, odvetnik v Brnu br. dr. L. Pluharž, je dovedel stvar do upravnega sodišča, ki je razveljavilo dotični ministrski razpis kot nezakonit in tako na mah osvobodilo vsa sokolska društva od jarma šolskega birokratizma. Senat upravnega sodišča je bil nemški, in čudovito je, kako prijazno stališče je zavzel proti Sokolstvu. Izjavil je o sokolskih društvih, da se z vso pravico prizadevajo, z vadbo šolske mladine zagotoviti si svoj naraščaj, in je konstatiral, očitno v pouk vsem deželnim nadzornikom na Češkem in Moravskem, da se delovanje sokolskih društev, ki imajo za namen povzdigo telesnih in нравstvenih moči v češkem narodu, vendar bistveno razlikuje od šolske telovadbe, ki je ni moči nadomestiti s sokolsko telovadbo. Upravno sodišče se je postavilo na stališče, da sokolskih društev ni mogoče staviti v eno vrsto z zavodi, ki so ustanovljeni v učne namene in da zaradi tega ta društva niso podvržena določbam šolskih zakonov. Zato je treba opozoriti vsa sokolska društva, da v prihodnje ne vlagajo nobenih prošenj za dovolitev takozvanih telovadnih tečajev in da tam, kjer jim je bila že prepovedana vadba učenstva, prosto in brez katerekoli oglasitve takoj obnovijo to vadbo. Ona društva, katerim je namestništvo vsililo v pravila, da smejo vaditi učenstvo po poprejšnji privolitvi šolskih oblasti, store prav, če o priliki svoja pravila premene v označenem zmislu.«

Sramotna statistika. V »Berl. Tgbl« je citati: Od 1. januarja 1913 do 1. januarja 1914 sem zbiral podatke o trpinčenju otrok. To se pravi: zbiral sem poročila o sodnih obravnavah zaradi trpinčenja otrok. Nabral sem celo knjigo. In če sedaj berem ta hladna, grozna poročila, ne vem nič več o materinih očeh, ki se v sreči utrudijo, bedeč ob malih posteljah. Vse vesele barve iz otroškega življenja so izginile. V letu 1913. je bilo v Nemčiji trpinčenih 10.546 otrok. Toliko slučajev je prišlo na dan, je prišlo pred sodišče. Koliko jih je pa še, ki niso prišla pred sodišče. In kakšna orodja so igrala pri teh 10.546 mučenikih hudodelsko vlogo: go-reče svetilke, kladiva, podkovani črevlji, železni lonci, igle, škarje, knjige, jermena in sekire. 15.546 otrok je krvavelo iz nešteti ran. Kako se reži ta številka. Peklenska bolest diha iz nje. V duhu jih vidim teh 10.546 otrok v procesiji: dolga je 20 milj in traja štiri ure. — To je pač strašna slika, ki nam pred očmi vso nemško sirovost, Italijanu, ki je sirov z živalmi, se to vedno očita — Nemec pa je sirov in neusmiljen z lastnimi otroki. 10.546 sodnih slučajev v enem letu zaradi nečloveškega trpinčenja otrok — to je zverinsko.

Dober roman vsakdo rad čita, posebno pa še na deželi, kjer je zanimivo privlačno čtivo najboljša in mnogokrat tudi edina zabava. Opozarjamo vse tovariše in tovarišice na velezanimiv aktualen roman z Balkana »Za svobodo in ljubezen«, ki je pravkar izšel kot ponatis iz »Slov. Ilustr. Tednika«. — Vsaka knjižnica, vsaka šola bi si naj nabavila to lepo knjigo. O pozarjamo, da je pridejan današnji številki »U. Tovarisa« letak-prospekt o tem znamenitem romanu.

Poslano.*

Odgovor gosp. R. Knafliču, nadučitelju v Dobjem.

Velecenjenemu in čarodejnemu popravljalcu mojih trinaestletnih zanikrosti v Dobju sem mislil na njegove ljubeznivosti v Slov. Narodu: »Slovenske šole čuvarice...« in v Učit. Tov. z dne 27. decembra 1913 in 16. januarja 1914, odgovoriti v daljšem pohvalnem pismu. Ker pa sem slišal od tovarišev, ki naju s Knafličem poznajo, med zobmi izgovorjene in s sičniki opremljene slavošpeve na Knafličeve papirnate balončke, ki bi naj ponesli njegov vzor visoko nad nas zabite šomaštre, sem se pa omejil samo na konstatacijo, da je moje delovanje v Dobju ocenjeno v nadzorstvenih zapisnikih, priznано od okr. šolskega sveta, znano mojim tovarišem in Dobjanom, obsojeno pa edinole od »tovariša« Knafliča. Če že ne more ta gospod drugače opozoriti kogarkoli na svojo veličino, kakor na moj račun, pa mi naj s tem prizanese vsaj do-tlej, dokler niso še drugi računi poravnani.

V. Pulkó,

nadučitelj na Gorici.

* Za vsebino tega spisa je uredništvo le toliko odgovorno, kolikor zahteva tiskovni zakon.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Radoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Anton Krušič,
krojaški mojster in trgovec
v Gorici
Tržaška ulica števil. 16
v lastni hiši
in Tekališče Fran Jožefa št. 39.

Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetiške šole.

Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarov

za vsak stan.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.